

Tulosyksikkö: Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut
VASTUUHENKILÖ: Vt. Kulttuuri- ja vapaa-aikapäälikkö

Sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2021

<p>Vapaa-aikapalvelut</p> <p>Teemme hyvinvointia tukevaa ennaltaehkäisevää työtä kaikilla toimialoillamme.</p>	<p>Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluyksiköt kehittävät palvelutarjontaa erityisesti etä- ja verkko-osallistumismahdollisuuksien osalta. Kehittämistoimenpiteiden tavoitteena on saavutettavuuden parantaminen, joustavuuden lisääminen sekä toimintavarmuuden takaaminen vaihtelevissa olosuhteissa.</p>	<p>Kirjastopalveluiden tapahtumien streamaus ja taltiointi verkkoalustalle on sujuvaa ja säännöllistä.</p> <p>Kulttuuripalvelut järjestävät taiteen perusopetusta myös etäpalveluna.</p> <p>Liikuntapalvelut tarjoavat hyvinvointineuvontaa myös etäpalveluna.</p> <p>Nuorisopalvelut kehittävät yhteistyötä koulujen kanssa, luoden valmiin toimintamallin etäopiskelun tukemiseksi.</p> <p>Opiston tuntimäärästä etäopetuksen osuus lisääntyy ja näin monipuolistamme kurssitarjoantaa ja parannamme saavuttavuutta.</p>	<p>●</p> <p>●</p> <p>●</p> <p>●</p> <p>●</p>
	<p>Kaikki kirjaston suurimmat tapahtumat on striimattu ja tallennettu- Taiteen perusopetusta on järjestetty myös etänä. Liikuntapalvelut on tarjonnut terveysneuvontaa myös etänä.</p> <p>Yhteistyötä koulujen ja erityisesti jopoluokkien kanssa on kehitetty. Nuorisotyöntekijä osallistuu säännöllisesti jopoluokkien työskentelyyn ainakin kerran viikossa. Yläkoulujen rehtoreiden kanssa sovittu, että nuorisotyöntekijät voivat tukea myös yksittäisiä oppilaita etäopiskelun kanssa. Koulu ohjaa oppilaat nuorisopalveluiden piiriin.</p> <p>Opiston etäopetus on lisääntynyt merkittävästi (70% lisäys verrattuna vuoteen 2019 koska 2020 ei ole vertailukelpoinen vuosi Covid-19 pandemian vuoksi).</p>		
	<p>Ehkäisevän päihdetyön suunnitelman laatiminen ja suunnitelman täytäntöönpano.</p>	<p>Suunnitelma laadittu ja suunnitelman konkreettiset toimenpiteet aloitettu.</p>	<p>●</p>
	<p>Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma on laadittu yhteistyössä kunnan muiden toimijoiden kanssa. Suunnitelma on hyväksytty vapaa-ajanjaostossa, ja lähetetty tiedoksi sivistysvaliokunnalle ja kunnanhallitukselle. Suunnitelman konkreettiset toimenpiteet on aloitettu.</p>		

Toiminta-ajatus

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut tukevat monipuolisesti elinikäistä oppimista sekä vahvistavat aktiivista kansalaisuutta ja yhteisöllisyyttä. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut tarjoavat elämyksiä, kokemuksia ja eväitä

kaikenikäisille jokaiseen elämänvaiheeseen. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden yksikköön kuuluvat Sipoon opisto sekä kulttuuri-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalvelut.

Toiminnalla on merkittävä vaikutus yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisyssä. Kuntalaisten toiveet palveluiden kehittämiseksi otetaan huomioon ja tavoitteena on hyvä yhteistyö kunnassa toimivien yhdistysten ja muiden tahojen kanssa. Monipuoliset ja tarkoituksenmukaiset tilat, tapahtumat ja toiminta mahdollistavat eri-ikäisten kuntalaisten kohtaamisia. Viihtyisä ympäristö ja mahdollisuus aktiiviseen elämäntapaan ja elinikäiseen oppimiseen lisäävät hyvinvointia ja kunnan vetovoimaisuutta.

Taloudellinen tulos 26.1.2022

Toimintatuotot	744 597	95,3%
Toimintakulut	- 6 490 351	99,3%
Toimintakate	-9 640	99,8%

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Sipoon opisto

Sipoon opiston toiminnassa Covid-19 pandemia näkyi etenkin kevätlukukaudella 2021. Opetusta ei pystytty järjestämään lähiopetuksena. Vuoden 2021 toteutuneet opetustunnit jäivätkin vaatimattomaan 8600, kun opetustunteja oli suunniteltu 11 880. Syyslukukaudella opetusta pystyttiin järjestämään opiskelijamäärä rajoittamalla. Etäopetuksen määrä kasvoi voimakkaasti. Haastava vuosi kaiken kaikkiaan opetuksen järjestämisen kannalta.

Vuonna 2021 Sipoon opiston painopistealueet olivat viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen ja monipuolistaminen. Erityisesti kun kuntatalouden näkymät ovat heikkenemässä oikea-aikaisen ja relevantin viestinnän avulla opiskelijamäärät/kurssi lisääntyvät ilman että merkittävästi lisäämme kurssitarjoitusta. Vastasimme myös haasteeseen puuttuvien perustaitojen opettamiseen kahden työllisyyskoulutuksen järjestämisessä kohderyhmänä pitkäaikaistyöttömät. Opetuskielet olivat suomi ja ruotsi. Näihin koulutuksiin opisto oli saanut ulkopuolista rahoitusta Opetushallitukselta. Jatkoimme omaehtoisen ja luku- ja kirjoitustaidon kotoutumiskoulutuksen järjestämistä.

Tilaratkaisujen osalta tilaratkaisut paranivat Söderkullassa, kun opiston liikunnan ja hyvinvointiaineiden opetus siirtyi tammikuussa 2021 Opintien 6 A:sta Punahilkkaan. Lisäksi opiston taito- ja taideaineiden opetus siirtyi Siniseen halliin syyslukukauden alussa. Asukasmäärän kasvaessa toimintaa tulisi laajentaa ja monipuolistaa. Opiskelijat kysyvät yhä enemmän opetuksen järjestämistä päivällä.

Kirjastopalvelut

Maa- ja maailmanlaajuinen Covid-19 vaikutti laajasti koko kirjaston toimintaan myös vuonna 2021. Marraskuun lopussa 2020 rajoituksia tiukennettiin ja siirryttiin rajattuun asiakaspalveluun ja oleskelu kirjastoissa kiellettiin. Asiakkailta oli mahdollisuus varata aineistoa etukäteen ja noutaa joko itsepalveluna kuten Söderkullan kirjastossa, tai valmiiksi lainattuna, kuten pääkirjastossa. Rajattu asiointi jatkui aina toukokuulle 2021, jolloin kirjastot avautuivat normaalein palveluajoin. Omatoimiaukiolo Söderkullan kirjastossa otettiin käyttöön vain aamuisin, syyskuusta alusta alkaen myös iltaisin ja viikonloppuisin. Kirjastoautotoiminta jatkui pandemiasta huolimatta keväällä tauotta ja kirjakasseja tilattiin ahkerasti kouluille ja päiväkodeille sekä kirjastoautosta että kirjastoista.

Kirjastotilojen rajoitetun käytön vuoksi tapahtumia ei järjestetty alkuvuodesta kirjaston tiloissa. Asiakkaille suunnatut tapahtumat järjestettiin verkkotapahtumina. Henkilökunta tuotti monipuolisesti aineistoa kirjaston verkkosivuille. E-aineistoa lainattiin edelleen ahkerasti.

Koulujen ja varhaiskasvatuksen ryhmäkäynnit sallittiin kirjastoissa kirjastojen avauduttua. Päällekkäisyyksien välttämiseksi ryhmäkäynneistä piti sopia etukäteen. Kirjastot toimivat koko vuoden maskien jakelupisteinä kuntalaisille. Helle-kirjastokimppatasolla kirjastomaksujen verkkomaksaminen valmisteltiin 2021 aikana ja saatiin vihdoin käyttöön vuodenvaihteessa.

Liikuntapalvelut

Koronaepidemiasta johtuen ohjattua liikuntaa ei voitu järjestää kevätkaudella. Myös liikuntatiloihin kohdistui rajoituksia ja ne olivat suljettuina keväällä. Kesän uimakoulut järjestettiin pienemmillä osallistujaryhmillä. Syksyllä päästiin avaamaan rajoituksin niin liikuntatilat kuin ohjattu toimintakin.

Ulkoilualueiden ja -reittien käyttö kasvoi edelleen vuoden aikana. Vuoden 2021 aikana perusparannettiin Nikkilän kartanon polkuja ja reitistöä, siirrettiin Taasjärven ulkoilureittejä, suunniteltiin Taasjärven uimarannan wc- ja suihkutiloja, rakennettiin Massbyn jalkapallokentälle uudet katokset ja wc-tila uusittiin. Söderkullan huoltorakennuksen laajennusosa valmistui. Söderkullan maalämpötyö on yhä käynnissä. Liikuntapalvelut osallistui myös Nikkilän sydämen liikuntasalin valmisteluihin ja toteuttamiseen. Eri hankkeiden valmistelutyöhön osallistuminen on ollut mittavaa.

Myös liikuntaneuvontaan osallistuvien asiakkaiden määrät vähenivät koronan vuoksi. Sote-palveluilta suurin osa liikuntaneuvonnan läheteistä tulee aikuisneuvonnan puolelta. Kun tätä toimintaa supistettiin koronatoimien ja sote-henkilöstön riittävyyden vuoksi, näin myös liikuntaneuvonnan läheteitäkin tuli huomattavasti vähemmän. Vuoden aikana neuvonnan piirissä oli 29 henkilöä, heillä yhteensä 77 käyntikertaa. (Vuonna 2020: 38 henkilöä, vuonna 2019: 53 henkilöä).

Kulttuuripalvelut

Pandemiatilanteen takia on toiminta vuoden aikana ollut rajoitettua ja epävarmaa. Tiettyjä tapahtumia on jouduttu perumaan ja tilanteen sen salliessa on joitakin voitu järjestää tai vaihtoehtoisesti toteuttaa verkon kautta. Tapahtumien striimaus ja tallentaminen ovat lisänneet työmäärää tapahtumakohtaisesti sekä korottaneet merkittävästi kustannuksia. Varsinkin tallanteet, jotka voivat olla pidempään esillä verkossa, edellyttävät laadukasta ammattimaista toteutusta, tekstityksiä ja käännöksiä. Tallenteet on julkaistu kunnan YouTube-kanavalla. Uutena palveluna toteutettiin opastettuja kulttuurikävelyjä ulkoilmassa.

Taidealan toimijoille toinen peräkkäinen koronavuosi on ollut katastrofi.

Kunnan kulttuuripalvelut toteuttaa keskimäärin vuositasolla n. 40 tapahtumaa, joko yksin tai yhteistyönä. Vuonna 2021 tapahtumien määrä on puolittunut ja tapahtumat on mahdollisuuksien mukaan siirretty ajassa eteenpäin. Loppuvuodesta tapahtumia toteutettiin koronapassia käyttäen.

Topeliussalin korjaus jäi toteuttamatta kuten tietyt korjaukset Artorgissa. Kulttuuripalvelut vuokrasi kunnan tilapalveluilta Artborgin kyljessä olevan kasvihuoneen, johon Sipoon taiteilijat ry. kunnostaa ja järjestää sinne näyttelytoimintaa.

Kulttuuriavustusta hakeneiden yhdistysten lukumäärä väheni.

Taiteen perusopetus on ajoittain järjestetty etäopetuksena. Valtakunnallisesti opiskelijamäärät ovat laskeneet 10–20 %, joka vastaa myös Sipoon lukuja.

Nuorisopalvelut

Nuorisotyö pystyi Covid-19-pandemiasta huolimatta tavoittamaan tuen tarpeessa olevia nuoria. Pystyimme, rajoituksista huolimatta, järjestämään loma-ajan toimintaa kuten leirejä, retkiä ja kursseja. Nuorisotilat pysyivät avoimina vuoden aikana yhteensä 10 kuukautta. Keväällä, pandemian pahentuessa, kun nuorisotilojakin jouduttiin sulkemaan, siirtyivät nuorisotyöntekijät tekemään työtään verkkoon, ulkotiloihin ja auttamaan mm. tukea tarvitsevia etäopiskelevia oppilaita opintojensa kanssa.

Nuorisotila Pleissi aloitti toimintansa uusissa tiloissa, Opintie 6, tammikuun lopussa.

Etsivän nuorisotyön aktiivisten asiakkaiden määrän kasvu tasaantui ja oli vuonna 2021 vain 4 % kun se vuonna 2020 oli 30 %. Erityisnuorisotyö on järjestänyt pienryhmätoimintaa mm. Tuen tarpeessa oleville tytöille ja on ollut mukana ryhmäyttämässä koululuokkia, joissa on ollut haasteita mm. yhteishengen puuttumisen ja kiusaamisen kanssa. Aloitimme keväällä katupartiointitoiminnan yhdessä molempien seurakuntien kanssa. Ryhmä koostuu vapaaehtoisista aikuisista, joita on koulutettu ja jotka toimivat turvallisina aikuisina nuorten keskuudessa taajamissamme erityisesti niinä iltoina, kun on paljon nuoria liikkeellä kuten esim. vappuna, koulujen päättäjien aikaan ja koulujen alkaessa. Nuorisovaltuusto on kokoontunut vuoden aikana 10 kertaa. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma on laadittu ja suunnitelmassa mainittuja konkreettisia toimenpiteitä kuten toiminnallisten oppituntien järjestämistä, on ryhdytty toteuttamaan.

HOBARI – Suomen harrastamisen malli

Sipoo kunta sai Aluehallintoviraston erityisavustuksena 100 000 euroa vuodelle 2021 lasten ja nuorten maksuttomien harrastusten järjestämiseen ns. Suomen mallin mukaisesti. Vuoden 2021 aikana järjestimme 119 kerhoa. Kerhoihin osallistui 1596 lasta ja nuorta.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut 2021

Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TA 2021	TP 2021
Sipoon opiston opetustunnit	12 273	12 822	11 880	8 600
Sipoon opiston toimintakate, euroa/asukas *)	-34	-31	-32	
Kirjaston kävijämäärät	176 039	145 484	165 000	
Kirjaston lainausten määrä/asukas	14,3	10,9	15	(Lainat yht. 240 738)
Kulttuuripalvelujen toimintakate, euroa/asukas	-34	-34	-30	
Taiteen perusopetuksen piirissä olevat lapset	696	678	690	
Liikuntapalvelujen toimintakate, euroa/asukas	-88	-84	-91	
Liikunta-avustukset, euroa/asukas	13	14	14	
Nuorisopalvelujen toimintakate, euroa/asukas	-33	-33	-35	

Arvio tulevasta kehityksestä

Koronapandemia vaikuttaa vielä pitkään erityisesti kulttuuripalveluihin koska koronatilanne on edelleen hyvin epävarma ja kulttuuritapahtumien järjestäminen koetaan riskialttiina. Palveluiden kehittämisessä on panostettava väestön henkisen pääoman korjaamiseen ja toipumiseen. Erityisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja harrastamismahdollisuuksien tukeminen ovat keskiössä. Syrjäytymisen ja liikkumattomuuden ehkäisy ovat lähivuosien suurimpia haasteita, joihin kaikki yksikön palvelut pyrkivät toiminnallaan vaikuttamaan. Yhteisöllisyys ja kansalaistaitojen tukeminen nousevat entistä tärkeämmiksi tavoitteiksi kaikessa toiminnassa. Kulttuuritoimijoiden tukeminen ja toiminnan mahdollistaminen ovat myös tärkeitä tehtäviä pandemian aiheuttamien vahinkojen korjaamisessa.

Sisäisten vuokraveloitusten vyöryttäminen aiheuttaa kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluille toiminnan sopeuttamista koska lisämäärärahaa niiden kattamiseksi ei ole osoitettu. Tavoitteiden saavuttamiseksi kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut pyrkivät toimimaan entistä enemmän yhtenä kokonaisuutena. Johtaminen

toteutetaan vt. järjestelyin. Palveluiden tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että tilanteen salliessa yksikölle palkataan kulttuuri- ja vapaa-aikapäälikkö jatkuvan kehityksen turvaamiseksi.

Tilojen käytönsuunnittelussa tiivistetään yhteistyötä sivistysosaston sisällä ja toimitilojen kanssa. Peruskorjauksia on tarkoitus toteuttaa mm. Topeliussalissa ja Artborgissa. Opiston toimintojen siirtyminen uusiin sopiviin ja terveisiin tiloihin jatkuu. Nuorisopalvelujen tilat Nikkilässä eivät nykyisellään ole tarkoituksenmukaisia, sillä Nikkilän nuorisotalo kaipaa kipeästi peruskorjausta.